

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Sieci Tematyczne PO KL

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Opinia w zakresie oceny strategii wdrażania projektu innowacyjnego

Nazwa projektodawcy : Fundacja Polskiej Akademii Nauk Oddział w
Lublinie „Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”

Tytuł projektu:

**” Innowacyjne Programy Integralne Wczesnej
Interwencji Socjalnej przeciwdziałające wykluczeniu
społecznemu młodzieży w województwie lubelskim”**

Lublin 30.01.2012 r.
Ekspert : **Antoni Rutka**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Sieci Tematyczne PO KL

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1.Czy uzasadnienie realizacji projektu zostało poparte wynikami analiz i badań, zrealizowanych w I etapie?

TAK

Wnioski i wiedza pogłębiona wynikami rzetelnie przeprowadzonych przez Wnioskodawcę w I etapie szeregu kompleksowych badań (zawarte w 3 raportach badawczych) wzbogacone permanentnym bieżącym konsultowaniem z reprezentantami zainteresowanych środowisk (Komitet Sterujący i Panel Praktyków) oraz poprawnie zastosowane adekwatnie dane statystyczne **-uzasadniają w pełni dalszą realizację projektu**.

Dokonana analiza obecnej sytuacji młodzieży z uwzględnieniem 3 głównych kontekstów ,jakimi są uzależnienia ,niedostosowanie społeczne oraz trudności edukacyjne stanowi uzasadnienie i potwierdzenie słuszności i adekwatności wprowadzania metod wczesnej interwencji socjalnej jako sposobu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu ,którym młodzież jest zagrożona w szczególności .Diagnoza wykazała istniejące deficyty i opóźnienia obniżające efektywność podejmowanych działań profilaktycznych i prewencyjnych .Pozwoliła także na uświadomienie przewagi proponowanych rozwiązań innowacyjnych nad istniejącą obecnie praktyką .Kolejną zaletą Strategii jest także wykazanie jej zbieżności z regionalnymi i krajowymi dokumentami strategicznymi .

2. Czy cel projektu jest taki sam, jak zadeklarowane przez beneficjenta w strategii brzmienie celu cytowanego z wniosku o dofinansowanie?

TAK

- W treści strategii wdrażania cel projektu występujący jako „Wzrost efektywności zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży trudnej w woj. lubelskim w oparciu o opracowany i wdrożony Model Innowacyjnych Programów Integralnych o charakterze wczesnej interwencji do końca 2013 r. .”- jest **tożsamy** z celem ogólnym projektu sformułowanym we wniosku o dofinansowanie .
- Niekonsekwencją Wnioskodawcy jest jednak brak jasnego ,tj. zgodnego z wymogami SMART określenia stanu docelowego po wprowadzeniu innowacji – brak jest bowiem ustalenia jaki poziom uzyskanych rezultatów zostanie uznany przez Wnioskodawcę za oczekiwany sukces projektu ,co w istocie sprowadza się do pomiaru o ile zaproponowane innowacyjne programy (IPI) zwiększą efektywność zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży trudnej w woj. lubelskim do końca 2013 roku.

3. Czy wskaźniki są właściwie zdefiniowane?

TAK

Wnioskodawca bardzo poprawnie: jasno i czytelnie zdefiniował wskaźniki realizacji w odniesieniu do każdego z 3 celów szczegółowych projektu i dla każdej z 3 faz wdrażania projektu :testowania ,upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki .Wystarczająco jasno odzwierciedlone we wskaźnikach realizacji zostały obie kategorie adresatów projektu :odbiorców (uczniów i podopiecznych placówek interwencyjnych) oraz użytkowników (instytucji).

4. Czy wartości docelowe wskaźników celu i sposób ich pomiaru oraz źródła weryfikacji zostały określone prawidłowo (odpowiednio do celu)?

NIE

- Brak jasnego wyodrębnienia rezultatów adekwatnie do zakładanych celów projektu ,ponadto poprawność dotyczy tylko fazy testowania . Brak jest bowiem określenia wartości liczbowych dla wskaźników związanych z upowszechnianiem i włączaniem produktu finalnego do głównego nurtu polityki . Nie wskazano także – zgodnie z wymogami „Instrukcji dla projektodawców” wartości początkowych dla wszystkich wskaźników Określono w czytelny i racjonalny sposób terminy osiągania zakładanych wskaźników oraz częstotliwości pomiarów stanu realizacji .Tabela wskaźników w rozdz.II pozbawiona jest kolumny ilustrującej wartości ilościowe poszczególnych wskaźników .Także nieczytelne –nieprecyzyjne jest przypisanie źródeł pozyskiwania danych do konkretnych wskaźników .
- Wskazane mankamenty mają związek z dostrzeżonym wcześniej (pkt.2) brakiem opisu stanu docelowego – nie jest bowiem celem projektu samo wypracowanie narzędzi (programów) –lecz doprowadzenie do zmiany stanu istniejącego – zdefiniowanego jako wymagający radykalnej zmiany dzięki zastosowaniu innowacyjnych narzędzi .

5.Opis innowacyjności

Innowacyjność modelu określono we wszystkich 3 wymiarach :

- ***grupy docelowej (II poziom innowacyjności)** –przez uwzględnienie dodatkowo młodzieży z „normalnych” rodzin ,specyfiki terenów wiejskich i młodzieży szkół ponadgimnazjalnych
 - ***formy wsparcia** (III poziom innowacyjności) -która polega na uwzględnieniu dyskryminacji wielokrotnej ,kompleksowości modelu ,wyabstrahowaniu modelu od ustaw i systemu ,interdyscyplinarne podejście :wiedza i metodyka :pedagogiczna,socjologiczna ,psychiatryczna i psychologiczna oraz zwiększenie efektywności poprzez integralne (wieloaspektowe) podejście .Dzięki temu oferowane narzędzia modelu mają cechy proaktywne (wyprowadzają dysfunkcje) różniące go od obecnego podejścia reaktywnego (będącego zazwyczaj działaniem spóźnionym)
 - ***wymiarze problemu** (I poziom innowacyjności) –skierowanie interwencji do osób dotkniętych „nowymi” problemami cywilizacyjnymi oraz zastąpienie dotychczasowych koncepcji wsparcia społecznego młodzieży bazującej na dostrzeganiu ich braków i błędów -koncepcją ,która wymaga koncentracji na zasobach jednostki - podejście pozytywne .
Istotą propozycji projektu -wg. Wnioskodawcy - jest „skoncentrowanie instrumentów i form interwencji (składników IPI) na generowaniu zasobów psychospołecznych ,dzięki którym młodzież może inicjować konstruktywne strategie radzenia sobie z wyzwaniami . Dzięki wzmocnieniu zasobów (czynników chroniących przed zagrożeniami) –osoby zagrożone uzależnieniem mogą podejmować aktywności stanowiące alternatywę unikowego radzenia sobie z problemami ,polegającą na używaniu substancji psychoaktywnych ,a tym samym znacznie zredukować ryzyko doświadczania wykluczenia społecznego z powodu uzależnienia od środków chemicznych „.
- * Zostały wskazane grupy docelowe odbiorców (uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz podopieczni placówek opiekuńczo-wychowawczych) oraz użytkowników (instytucje pomocy społecznej ,szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne ,NGO's ,placówki opiekuńczo-wychowawcze i osoby zawodowo zajmujące się trudną młodzieżą) oraz określono warunki ,jakie muszą być spełnione ,by innowacja działała właściwie – w tym odpowiednie przygotowanie fachowe specjalistów oraz właściwe współdziałanie pomiędzy różnymi instytucjami publicznymi .Dokonano szczegółowej charakterystyki obu kategorii ,brak jednak określenia sposobu doboru/rekrutacji uczestników grup docelowych dla zapewnienia odpowiedniej reprezentatywności testów – określono jedynie same kryteria doboru GD .Także nie uzasadniono założonej liczby obu kategorii na kolejnych etapach wdrażania projektu .Mankamentami jest zbyt skromne liczebnie –w stosunku do realnych potrzeb –wielkość potencjalnych użytkowników upowszechniania i włączania oraz brak przypisania do jakiego zasięgu przestrzennego odnosi się liczba 7700 osób –odbiorców docelowych (j także brak informacji jak ustalono liczebność tej kategorii ?).

6. Czy przedstawiony sposób testowania gwarantuje rzetelność testu produktu finalnego i odpowiada specyfice projektów innowacyjnych w odniesieniu do liczebności grup docelowych?

NIE

Wnioskodawca opisał w pkt.4.1 tylko kryteria doboru grup docelowych – brak określenia sposobów tego doboru (zasady kwalifikacji „kto wskazuje, kto i jak selekcjonuje kandydatów do udziału w testach?”), przedstawił sposób testowania, wskazał materiały i narzędzia pracy przekazane testerom oraz szczegółowo opisał sposoby monitorowania procesów testowania.

Przebieg testowania w pkt.4.2 opisany jest niejasno – brak konkretnie wskazanych działań oraz ich chronologii. Charakterystyka materiałów dla użytkowników w pkt.4.3 jest niepełna – nie wiadomo od czego zależy otrzymanie dodatkowych skal, nie wiadomo czym jest pod względem charakteru „Istota procesu wspomagane go rozwoju „Czynniki ryzyka dysfunkcji współczesnej młodzieży” – czy są to podręczniki czy konkretne narzędzia interwencyjne.

Również opis sposobów monitorowania w pkt.4.4 jest zbyt lakonicznie opisany, a przy tym zawiera istotne zastrzeżenie warunkowe „że „przy zachowaniu warunków prywatności nie ma potrzeby specjalnego monitorowania; brak też wskazania co dalej będzie się działo z Arkuszami obserwacji sporządzanymi przez konsultantów indywidualnych i osoby prowadzące zajęcia.

Proces testowania zatem nie został zaplanowany prawidłowo – wymaga uzupełnień i uściśleń

7. Czy planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu gwarantuje rzetelność oceny produktu finalnego?

NIE

Planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu nie gwarantuje rzetelności oceny produktu finalnego. Zarówno określone wobec odbiorców jak i użytkowników zamierzone do osiągnięcia efekty są określone zostały w sposób niemierzalny, a jedynie ogólnikowo- opisowy, co nie odzwierciedla poprawnie stanu prowadzenia wyników testowania. Nie wiadomo kto, kiedy i jak dokonywać będzie pomiarów w ramach monitoringu i ewaluacji wewnętrznej. Stwierdzenie „że ewaluacji dokona firma zewnętrzna jest niewystarczające - brak informacji jak będzie ona wybrana, jakie otrzyma konkretne zadania, brak też związku z informacjami w pkt.4.4 o arkuszach obserwacyjnych – jaki będzie ich dalszy los?

Brak jasności w opisie monitorowania i ewaluacji wewnętrznej wiąże niewątpliwie się z brakiem jasnego opisu planowanych działań w fazie testowania.

8. Czy właściwie zdefiniowano adresatów w ramach strategii upowszechniania ?

TAK

Adresatów (wraz z uzasadnieniem wyboru) i działania (w tym instrumenty i charakterystyka udziału grupy docelowej w działaniach upowszechniających) w ramach strategii upowszechniania zdefiniowano prawidłowo z uwzględnieniem konkretów ilościowych, także i cele upowszechniania – skupione na dostarczeniu wiedzy i informacji na temat produktu finalnego do zainteresowanych użytkowników i odbiorców. Nie wiadomo jednak, dlaczego ograniczono upowszechnianie do 2 komponentów (K5 i K.0.) jako specyficznie „praktycznych” – taka selektywność nie jest dopuszczalna w projektach innowacyjnych testujących i upowszechniających.

9. Czy właściwie zdefiniowano grupy docelowe i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu polityki?

TAK

Adresatów i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu zdefiniowano poprawnie – konkretnie z nazwami i liczebnościami poszczególnych grup adresatów.

Brak jednak czytelnego podziału na działania w zakresie mainstreamingu wertykalnego oraz horyzontalnego.

10. Czy proponowane działania gwarantują skuteczność włączenia do głównego nurtu polityki?

TAK

Proponowane działania i ich adresaci gwarantują skuteczność włączenia do głównego nurtu polityki. Szansą skuteczności są posiadane już doświadczenia dziedzinowe i kontakty Wnioskodawcy w społecznościach i instytucjach publicznych regionu lubelskiego oraz gwarancja poprawności – wysokiej skuteczności wypracowanej innowacji edukacyjnej w tym projekcie – co niewątpliwie promuje także sam region skali kraju.

11. Czy analiza ryzyka pozwala na określenie potencjalnych zagrożeń i zaplanowanie działań w celu zmniejszenia ich negatywnych skutków?

TAK

- Analiza 11 ryzyk jest wystarczająco rzetelnie przeprowadzona w oparciu o kluczowe elementy strategii z uwzględnieniem wpływu czynników zewnętrznych i wewnętrznych, wyliczonych oddzielnie dla kolejnych faz wdrażania projektu. Jako zagrożenia najistotniejsze wskazano:
 - a/opór instytucjonalny przed dokonywaniem zmian (brak chęci i motywacji ze strony instytucji, zespołu i poszczególnych osób)
 - b/zbyt skomplikowany produkt finalny dla jego potencjalnych użytkowników – np. jego wdrożenie będzie wymagało zbyt wielu nakładów i zmian
 - c/mała atrakcyjność produktu finalnego dla użytkowników.

12. Czy analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania najważniejszych zagrożeń?

TAK

- Analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania zagrożeń uznanych za najważniejsze .Planowane reakcje polegają głównie na unikaniu groźby materializacji ryzyka poprzez przyjęcie odpowiednich działań korygujących ujętych w planach oraz częściowo na łagodzeniu możliwych negatywnych skutków przez zwiększenie elastyczności reagowania na stany zagrożeń .

13. Czy wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii?

TAK

- Wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii i ma postać starannie dopracowaną – potwierdzającą uwzględnienie wszystkich wymagań dla projektu innowacyjnego testującego i upowszechniającego , a dodatkową formą weryfikacji jest wysoka dojrzałość produktowa wszystkich 8 składników cząstkowych tworzących produkt finalny.
- Wysoka jakość nakazuje uznać produkt finalny za najmocniejszą stronę opiniowanej strategii

14. Czy wstępna wersja produktu finalnego może zostać poddana testowaniu?

TAK

- *Wstępna wersja produktu finalnego* składa się z 8 autonomicznych, ale funkcjonalnie ze sobą powiązanych składników częściowych. Wszystkie składniki częściowe produktu finalnego są należycie dopracowane – mają postać podręcznika stosowania modelu, scenariuszy, procedur i instrukcji oraz opisu narzędzi interwencji. Nadają się one zarówno do zastosowań kompleksowych – w skali pojedynczej lub grupy placówek, jak też i do samodzielnego przyswajania nowej wiedzy i sprawdzonych sposobów postępowania, tak w pełnym, jak i fragmentarycznym rozmiarze. Stwierdzone mankamenty w zakresie ustanowienia odpowiednich wartości początkowych i docelowych wskaźników realizacji oraz sposobów monitorowania przebiegu projektu i zwymiarowania jego efektów merytorycznych są względnie łatwe do uzupełnienia.

Komentarz do całej oceny

- Zarówno poprawność przygotowania samego wniosku o dofinansowanie – jak i efekty I etapu realizacji projektu – potwierdzają wysoką jakość projektu opartą na rzetelnym podejściu naukowym z uwzględnieniem głosu praktyków a czego efektem jest zaproponowany nowy model interwencji o niewątpliwych i wielorakich cechach innowacyjności produktowej i procesowej.
- Mankamentem Strategii jest nadmierna koncentracja głównie na samym tylko produkcie finalnym, co spowodowało mniejsze zainteresowanie pomiarem efektywności zaproponowanych innowacji – bez czego trudno uznać – na ile bardziej efektywne w stosunku do dotychczasowej praktyki oraz istniejących zewnętrznych uwarunkowań – są propozycje innowacyjnych programów wypracowanych w tym projekcie
- Godne uwagi są zalety uniwersalności składników częściowych (podręcznika wdrażania z instrukcjami, scenariuszami, opisami narzędzi i zasad ich stosowania) wchodzących w skład produktu finalnego i mających wysoki poziom dojrzałości – bez większych przeszkód mogą one być replikowane w innych ośrodkach przez zainteresowane instytucje.
- Warto zwrócić też uwagę na względną łatwość naśladowania – nie są bowiem wymagane żadne zmiany prawne a niezbędne nakłady są relatywnie niskie (dotyczą czasu i chęci działania – a nie finansów) przy tym są wysoko efektywne w relacji do osiągniętych wielopłaszczyznowych korzyści
- **Dlatego proponuję wygzekwowanie od Wnioskodawcy zmian i uzupełnień w następujących punktach Listy sprawdzającej :**
 - A – ocenione **negatywnie**, wymagające przedstawienia nowej wersji : pkt. 4, 6 i 7.
 - B – ocenione **pozytywnie ale wymagające uzupełnień lub poprawek** w pkt. 2, 5, 8 i 9

Rekomendacja eksperta

**Zatwierdzić warunkowo strategię ,
pod warunkiem
wprowadzenia wyżej wskazanych zmian**

Antoni Rutka

Lublin 30.01.2012